

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

Schone slaapsters en powernaps

van 't Hul, L.

Published in:
Sociologie Magazine

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):
van 't Hul, L. (2015). Schone slaapsters en powernaps. Sociologie Magazine, 23(3), 34.

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <https://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

Schone slaapsters en *powernaps*

'WANT WIE HEEFT ZAL NOG MEER krijgen, en wel in overvloed, maar wie niets heeft, hem zal zelfs wat hij heeft nog worden ontnomen.' Deze stelling uit Jezus' gelijkens van de talenten werd opgetekend door verschillende evangelisten, maar staat bekend als het Mattheuseffect. Hoewel oorspronkelijk bedoeld als geestelijke vermaning, functioneert de stelling ook uitstekend als sociologische observatie. Zo stelde Robert Merton haar bijna 1940 jaar later centraal in zijn studie naar 'psychosociale dynamieken' in de wetenschap (**Science, 1968**).

Op basis van interviews met verschillende academici stelde Merton vast dat met name voor de allocatie van academische prijzen en citaties gold dat het hebben van succes leidde tot meer successen. Die stelling gold in 1968 en lijkt nog altijd te gelden. Zeker nu academische poortwachters haar hebben geïncorporeerd: wie niet meteen aan geld komt (veni), zal ook later geen geld zien (vidi) en zal zeker niet overwinnen (vici).

DOORNROOSJE-EFFECT

Maar blijven verliezers altijd verliezers? Het goede nieuws is dat die waarheid niet altijd opgaat. Dat laat een recente studie naar het fenomeen 'schone slaapsters' zien, van de Amerikaanse informatie- en netwerkanalisten Qing Ke en collega's van Indiana University (**Science, 2015**). Schone slaapsters zijn publicaties die pas lang na hun verschijning veel worden geciteerd. Het patroon is steevast hetzelfde: na publicatie volgt een lange periode van minstens enkele decennia waarin het stuk in een al dan niet diepe 'citatieslaap' verkeert. Vervolgens wordt het stuk op een zeker moment wakker gekust en loopt de citatiescore snel op.

Er is helaas ook slecht nieuws: hoewel het Doornroosje-effect zich in alle vakgebieden voordoet is de kans dat er in de sociale wetenschappen een schone slaapster opstaat minder dan 1%. Onder statistische papers is dat 2%, terwijl in de natuur- en scheikunde 7,5% van de geciteerde artike-

Hoe wordt
aangekeken
tegen hen die
*weigeren 24/7
bereikbaar
te zijn?*

len aangemerkt kan worden als een schone slaapster.

Ironisch genoeg fungeren auteurs zélf nogal eens als prins door een ongeciteerd stuk op te nemen in een latere publicatie. De ruime meerderheid ontwaakt echter doordat onderzoekers uit *andere* disciplines het stuk beginnen te citeren: algoritmen uit wiskundige artikelen worden bijvoorbeeld dankbaar ingezet bij de berekeningen van netwerkanalyses.

UITERSTE DUISTERNIS

Ke en collega's zijn geïnteresseerd in het ontwaken, maar de Australische socioloog Eric Hsu heeft in het tijdschrift **Time & Society (2014)** meer oog voor het slapen zelf. In zijn artikel stelt Hsu dat de manier waarop individuen betekenis geven aan slaap en waarop zij hun 'slaapleven' vormgeven veel zegt over de manier waarop er in een samenleving wordt aangekeken tegen veranderingen. Hsu is vooral geïnteresseerd in het idee van versnelling: oftewel het inmiddels wijdverspreide idee dat technologische en sociale ontwikkelingen 'in onze tijd' steeds 'sneller gaan'.

Om te onderzoeken of er werkelijk sprake is van een versnelling, of in elk geval vanaf welk moment het idee dat het leven steeds sneller gaat zich is gaan verspreiden, benadrukt Hsu het belang van een reeks indicatoren. Niet alleen de praktijk van het slapen – het wanneer, hoe lang, waar(in), en met wie – is daarbij belangrijk. Ook de morele ideeën die aan slapen en waken worden gehangen zijn essentieel.

Hoe wordt aangekeken tegen hen die weigeren 24/7 bereikbaar te zijn? Of tegen een schoonheidsslaapje onder werktijd? Wie het heeft over een *powernap* kan met veel weggelopen, want suggereert daarna 'méér' wakker te zijn. Doch voorzichtigheid is geboden, opdat men niet wakker wordt gemaakt met de woorden: 'En die nutteloze dienaar, gooi die eruit, in de uiterste duisternis, waar men jammert en knarsetandt.' ✕

LEONARD VAN 'T HUL